

Oíche na Féile Bríde

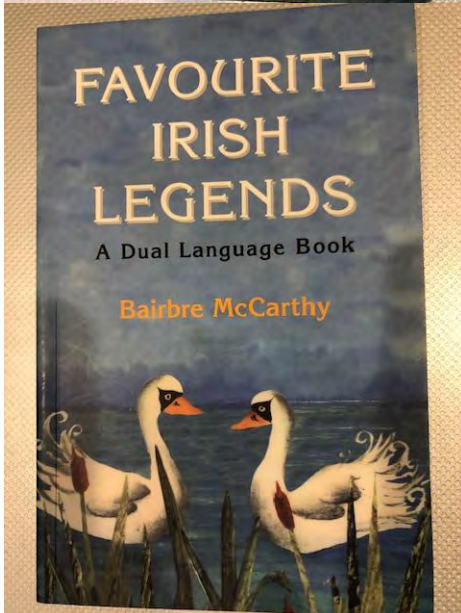
 Gráinne an t-ainm a bhí uirthi, ach ní raibh ploc cosúlachta idir í agus an banfhlaith sa sean-scéal. Bhí an Ghráinne seo a bhfuil mé ag trácht uirthi ina cailín beag a raibh srón gheancach, folt dubh, agus súile beoga glasa aici. I mBaile Átha Cliath a bhí cónaí ar Ghráinne. Bhí an oiread sin bábóg aici nár fhéad sí iad a chomhaireamh, madra beag dubh gur thug sí Beidilí uirthi, agus an-chuimse gúnaí deasa. Bhí Gráinne 'milte' - 'sé sin le rá, bhí sí ina peata críochnaithe.

I mBaile Átha Cliath a bhí cónaí uirthi, mar a dúirt mé cheana. Go deimhin duit, bhí a teach i gceartáir na cathrach. Ach dá bhfaírófaí di ar thaitin an chathair chéanna léi, 'séard a déarfadh sí ná 'gurb' fhear léi an tuath'. Ba mhínic di cuairt a thabhairt faoin tuath freisin: d'fhadadh sí ag a hAint Lile, a raibh teach deas aici i gContae Luimnigh. Chuir Aintín Lile suim mhór i sean-rudaí Gaelacha, agus chaitheadh sí gúnaí aisteacha

St Brigid's Eve

 Her name was Gráinne, but she wasn't at all like the princess in the old tale. This Gráinne was a little girl with a snub nose, black hair, and shiny grey eyes. Gráinne lived in Dublin. She had so many dolls that she couldn't count them, a little black dog which she called Bedelia, and any amount of pretty dresses. Gráinne was spoilt.

She lived in Dublin, as I said before. Indeed, her house was right in the middle of the city. But if you had asked her did she like the same city, she would have said that she 'preferred the country'. She often used to pay visits to the country, too: she used to stay with her Aunt Lily, who had a nice house in County Limerick. Aunt Lily took a great interest in old Irish things, and wore queer dresses of blue and green; she was very learned, too, and wore spectacles. She used to say to Gráinne, 'Why don't you give the little dog a nice Irish name, child - Scoilán, or Bran, or Sciarlóig, for example?'

FADÓ, FADÓ, NUAIR A bhí na Tuatha Dé Danann ina gcónaí in Éirinn, bhí siad ciaptha faoi lámh láidir na Fomhórach; fathaigh mairnéalaigh a bhí ina gcónaí ar an taobh ó thuaidh d'Éirinn. Bhain siad cáin ó na Tuatha Dé Danann. Bhí Balor Drochshúile mar cheannaire ar na Fomhóraigh. Fuair sé an t-ainm sin mar bhí sé in ann fir a mharú le féachaint amháin óna dhrochshúil. Dá bhri sin, chlédaigh sé a shúil nuair nach raibh sé i gcoigadh.

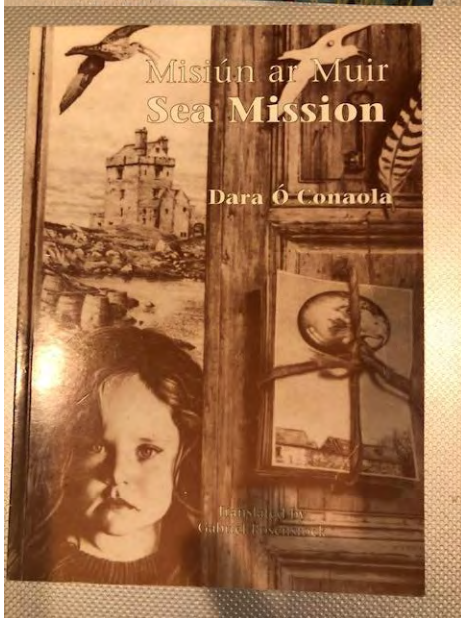
Bhí leanbh amháin ag Balor, iníon álainn darbh ainm Eithne. Nuair a bhí Eithne ina cailín óg, rinne draoi tairngreacht go maróidh gar-mhac Bhalor a sheanathair. Bhí eagla ar Bhalor nuair a chuala sé an tairngreacht, agus chuir sé Eithne faoi ghlas i dtúr ard le dháréag ban chun súil ghéar a choimeád uirthi.

Níor lig siad aon fhear isteach chun í a fheiceáil, mar a d'órdaigh Balor. Mhóidigh sé go maróidh sé iad go léir mura ndéanfaid siad de réir mar a d'órdaigh sé.

LONG, LONG AGO, WHEN the Tuatha Dé Danann lived in Ireland, they were tormented by the heavy hand of the Fomorians; sea-faring giants who lived on an island on the north side of Ireland. They demanded taxes from the Tuatha Dé Danann. Balor of the Evil-eye was the leader of the Fomorians. He was given this name because he was able to kill men with one glance from his evil-eye. For this reason he kept his eye covered when he was not in battle.

Balor had only one child, a beautiful daughter whose name was Eithne. When Eithne was still a little girl, a druid prophesied that Balor would, some day, be killed by his grandson. Balor was very frightened when he heard the prophesy. He locked Eithne in a high tower, with twelve women to keep a sharp eye on her.

Following Balor's instructions, the women did not allow Eithne to see any man; Balor threatened to kill them, if they did.

Aistear Eachtrúil

Tacsai a bhí uaim. Is é is feara a d'fheil dom, cheap mé. Ní hé go raibh aon deifir mhór orm, ach ar chaoi éigin shásaigh sé m'intinn. Ní hé, ach an oiread, gur shásaigh sé m'intinn ar aon bhealach intleachtach mar, mar atá ráite agam, ní raibh aon chúis réasúnach agam lena fháil. Spreagadh domhínthe fo-chomhfhiosach a thug orm an tacsai a fháil.

Shiúil mé piosa den bhóthar bruaich-bhailteach, ar dtús. Bhí a fhios agam go maith gur ghearr go díocfadh tacsai an bóthar sin mar is iomaí uair eile a chonaic mé iad ag teacht anuas ann, is gan gnó ar bith agam díobh. Ní raibh mé ag iarraidh aon bhús inniu . . . Scaoil mé an chéad tacsai tharam freisin.

B'fhearr liom siúl go fóill.

Duine an-aisteach, fíoraisteach amach is amach is ea mé. Ní raibh mé chomh haisteach riamh is a bhí mé inniu, rud a thug mé faoi deara agus a thug mórshásamh intinne dom. Uaireanta bíim ar mire le meidhir.

Bím, dar liom féin, uilechumhachtach, nó an-ghar dó. Dá dtogróinn é, bheim in ann siúl ar mo chloigeann, nó eitilt san aer, nó labhairt i dtéanga ar bith, dar liom féin. Ní raibh mé chomh haisteach riamh is a bhí mé inniu . . .

Tá iachall orm smaoinreamh níos cruinne ná sin ar m'ollbhua agus ar an gcaoi ar fhorbair mé an cumas iontach seo atá agam.

Ó, muisé, go deimhin, ní rún dá laghad agam scéal mo bheatha a chioradh an lá cinníuach seo ach ní dhéanfadh sé aon dochar do mo mheanma cúpla abairt a chur le chéile mar gheall orm féin, agus níor tháinig an tacsai atá uaim . . .

An Adventurous Journey

A taxi is what I wanted. That would suit me best, I thought. Not that I was in any rush, but somehow it satisfied my mind. Not really that it satisfied my mind in any mental fashion because, as I have stated, I had no logical reason for getting it. Some inexplicable subconscious bug was the reason for my getting a taxi.

I walked a bit of the suburban road at first. I knew well that a taxi would be along as I had often seen one coming down the road, when I had no need of one. I didn't want a bus today . . . I let the first taxi go by as well.

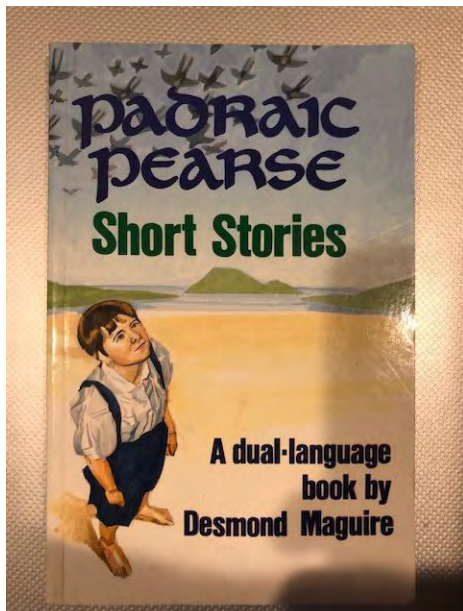
I preferred to walk a while.

I'm an odd type of a bloke, most odd. I had never been as odd as today, something I noticed and that gave me immense intellectual satisfaction. Sometimes I can be quite mad with delight.

I strike myself as being omnipotent, or the next best thing. Should I desire, I could stand on my head, fly through the air, speak in tongues, so I believe. Never before had I been this odd . . .

I am obliged to think more carefully on my immense talent and how I developed this wonderful power within me.

Oh, I haven't the slightest intention of fine-combing my life's story on this fateful day but it wouldn't harm my mood one bit to throw a few sentences together about myself, as my taxi hasn't arrived yet, and wouldn't it pass the time as good as

A dual-language
book by
Desmond Maguire

Bhí sean-Mhaitias ina shuí le hais a dhorais. An té ghabhfadh an bóthar, shílfeadh sé gur dealbh cloiche nó marmair a bhí ann – sin nó duine marbh – mar ní chreidfeadh sé go bhféadfadh fear beo fanacht chomh ciúin, chomh socair sin.

Bhí a cheann cromtha aige agus cluas air ag éisteacht. Is iomaí sin fuaim cheolmhar a bhí le closteáil, an té a mbeadh áird aige orthu.

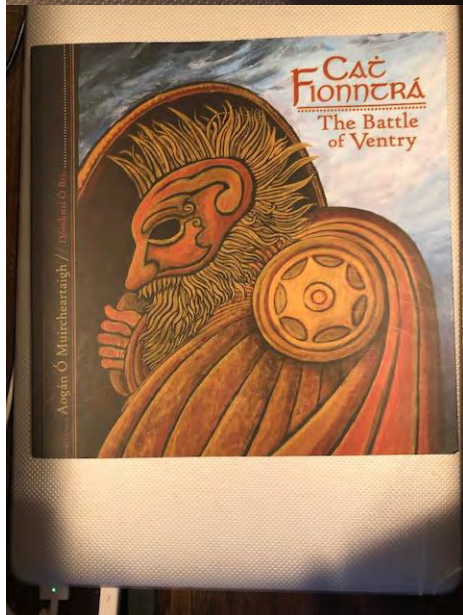
Chuala sean-Mhaitias olagón na dtonn ar na carraigeach-aibh agus monbhar an tsruithleáin ag síleadh leis an gclochar.

Chuala sé scréach na coirre éisc ón dúrling, agus géimneach na mbó ón mbuaile, agus geal-gháire na bpáistí ón bhfaiche. Ach ní le ceachtar acu so a bhí sé ag éisteacht chomh hairteach sin – cé go mba bhinn leis iad go léir – ach le glór glé glinn cloig an Aifirín a bhí ag teacht chuige le gaoith i gciúineadas na maidne.

Bhí na daoine ar fad bailithe leo chuig an Aifreann. Chonaic sean-Mhaitias ag gabháil thairis iad, ina nduine is ina nduine nó ina mion-dreamannaibh. Bhí na gearr-bhodaigh ag rith is ag léimneach. Bhí na cailíní ag síoscadh cainte go meidhreath. Bhí na mná ag comhrá ós íseal. Bhí na fir ina dtost.

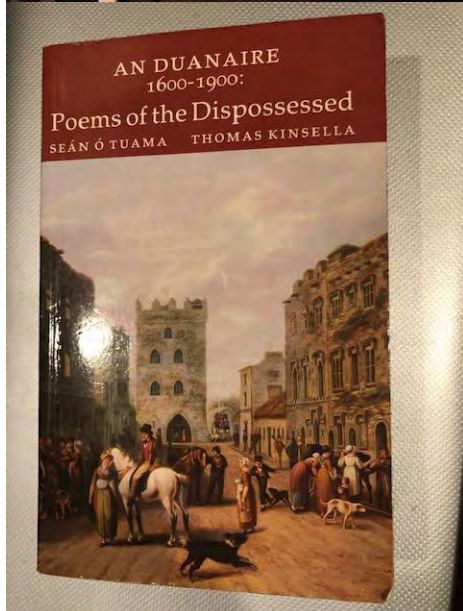
Mar sin a thriallaidís an bóthar gach Domhnach. Mar sin a shulodh sean-Mhaitias ar a chathaoir ag breathnú orthu nó go dtéidís as amharc.

Thriall siad thairis an mhaidin áirithe seo mar ba ghnáthach. D'fhan an sean-fhear ag féachaint orthu go dtí go raibh críoch leis an ngleo is leis an bhfothrom, go dtí gur ghan an plód deireanach barr árdáin na cille, go dtí nach raibh le feiceáil ach bóthar fada díreach ag síneadh amach is é bán, go dtí nach raibh fágtha ar an mbaile ach corr-sheandúine ina leaba, na

CATH FIONNTRÁ

B'é Dáire Donn Rí an Domhain. D'fhógair sé cruinniú mór sa Domhan Thoir agus d'ordaigh sé do ríthe uile an domhain teacht. Bhailigh na sluaite timpeall air. Tháinig Bolcán, Rí na Fraince. Tháinig Marghairéad, Rí na Gréige, agus Foghartach, Rí na hIndia. Tháinig Lúman Leathanarmach, Rí na Sacsan, agus Tor mac Breoghain, Rí na Spáinne. Tháinig Sligeach mac Seanghairbh agus Iorua mac Dragain. Tháinig Caiseal Clúmhach agus trí rí ó na críocha thoir mar a n-éiríonn an ghrian—Dúcheartan mac Fir Mais agus Muileann mac Fir Luid agus Cuileann mac Faobhair Ghlais. Agus tháinig Ógh-armach, iníon Rí na Gréige, an banghaiscíoch is fearr agus is cumasaí a tháinig sa domhan riamh. Agus bhí mórán ríthe agus tiarnaí eile nár áiríodh anseo.

3

CUMANN DO CHEANGAIL AN CORR

Cumann do cheangail an corr agus sionnach Brí Ghobhann;
do gheall an sionnach don gcorr
nach brisfeadh choidhche an cumann.

Dob aimhghlic, is é ar fásach,
taobhadh ris mar chompánach;
d'éis a bheith i bhfad gan bhíadh,
mairg do bhí ar iocht Uilliam.

An corr 'na codladh mar thuit,
do rug sé uirthi ar bhrághaid;
ní leanabh air, — is é a shuim
gur scar a ceann re a colainn.

Dar leat is í do roinne,
soraidh dár mnaoi chumainne;
ise an sionnach, mise an corr,
cosmhail re chéile ar gumann.

Old Matthias was sitting beside his door. Anyone passing by would think that he was a statue of stone or marble, or even a dead person, for it would be difficult to believe that any living man could remain so quiet and still.

His head was raised and his ears were strained attentively. There were many musical sounds to be heard by the person who really wanted to hear them.

Old Matthias heard the roar of the waves on the rocks and the murmuring of the stream sweeping over the stones.

He heard the cry of the heron from the shingly strand, the lowing of the cattle from the pastures and the happy laughter of the children coming from the green.

However, he wasn't listening so attentively to any of these noises even though he thought that they were all very sweet, but to the clear sound of the Mass-bell which was being carried towards him by the wind in the morning stillness.

All the villagers were going to Mass. Old Matthias saw them filing past in ones and two's or in little groups. The boys were running and jumping while the girls were chattering happily. The women were speaking to each other in low whispers. The men were silent.

That was how they travelled to Mass every Sunday and Old Matthias was always sitting in his chair gazing on them until they went out of sight.

They filed past him this morning as usual. The old man continued to watch them until the noise and bustle had ended, until all that remained to be seen was the top of the chapel hill, in bed, the children was deserted but for an occasional road, and beside his window...

The Battle of Ventry

Dáire Donn was King of the World. He ordered all the kings throughout the world to attend a great assembly to be held in the Eastern World. They came in their droves: Bolcán, King of France; Marghairéad, King of Greece along with Foghartach, King of India. Lúman Leathanarmach, King of the Saxons, and Tor mac Breoghain—Tor son of Breoghain—the King of Spain arrived. Sligeach mac Seanghairbh and Iorua mac Dragain arrived as did Caiseal Clúmhach, Dúcheartan mac Fir Mais and Cuileann mac Fir Luid and Cuileann mac Faobhair Ghlais—three kings from those realms far in the east where the sun rises. Ógh-armach, the greatest female warrior ever born, a daughter of the King of Greece, was there and many, many other kings and chieftains not mentioned here.

3

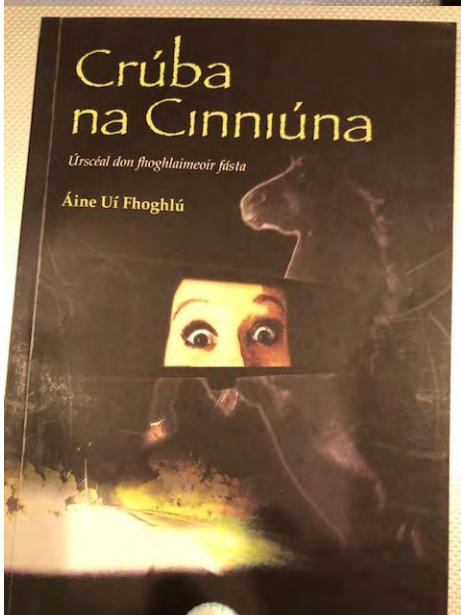
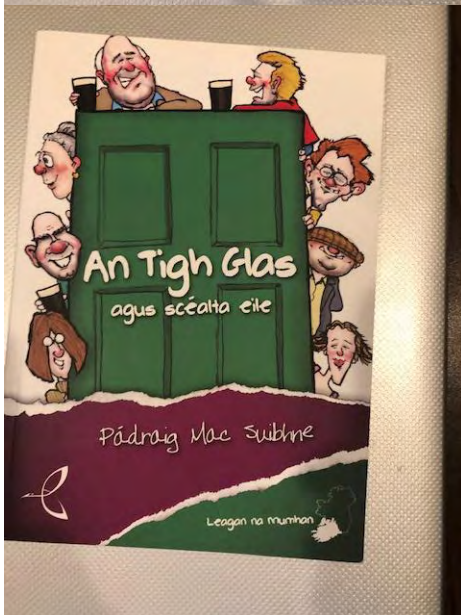
THEY TIED THE LOVING KNOT

They tied the loving knot: a crane
and the fox from Brí Ghobhann.
The fox vowed to the crane
their knot would never break.

Unwise, in a wilderness,
to cleave to such a mate....
When he's been fasting a while
put not your trust in William.

The crane soon fell asleep;
he caught her by the throat;
I won't go on. In short,
he parted her head from her body.

Know it was she who did it —
and goodbye to my ladylove!
She the fox and I the crane,
and our loving much the same.

Scéal Áibhéilach

Tá muintir na hÉireann iontach tugtha don áibhéil.

Tá siad mar sin ó bhí Fionn mac Cumhaill agus na Fianna ann.

Deir na saineolaithe go bhfuil siad mar sin ó bhí na Tuatha Dé Danann agus na Fir Bolg ag troid ar Chnoc Fola.

Nuair a bhí muid ar scoil, nár fhoghlaim muid uilig fá theacht na Normannach go hÉirinn?

D'fhoghlaim muid cinnte, agus bhí sé scríofa síos ansin sna dea-leabharthaí gur éirigh na Normannaigh ní ba Ghaelaí ná na Gaeil iad féin.

Nárbh iontach an t-éacht é sin!

Caint san aer

Is minic caint san aer ag muintir na hÉireann.

Seo mar atá ó bhí Fionn mac Cumhaill agus na Fianna ann.

Deir na saineolaithe go bhfuil an scéal amhlaidh ó bhí Tuatha Dé Danann agus na Fir Bolg ag crústáil a chéile fadó.

Nuair a bhíomair ar scoil, d'fhoghlaimomair go léir fé theacht na Normannach go hÉirinn.

Dheineamair, gan amhras, agus bhí sé scríofa sna dea-leabhra go n-éirigh na Normannaigh sin níos Gaeil ná na Gaeil fhéin.

Is diail an scéal áit

1

Eachtra san Oíche

Leag Siobhán an mála sceallóg síos taobh thiar de luamhán na ngiaranna¹. Chuir teas na sceallóg an fhuil ag rith arís i mbarraí a méar. Deich nóiméad ina seasamh sa bhfuacht ag fanacht ag an mboth bia tapa i lár an tsráidbhaile. Bior san aer anocht. D'imigh creathán fuachta thríthi. Agus sceallóg i ngreim idir a cuid fiacal aici ar eagla go ndófaidh sé a teanga chas sí an eochair agus tosaigh an carr. Chogain sí go héadrom ag tarraingt a hanála agus ag aistriú na sceallóige ó thaobh go taobh. Chuir ar siúl an treoire², d'fhéach sa scáthán cúl-radhaire agus tharraing amach arís ar an mbóthar go círamach. Bhí gal na sceallóg agus gal a hanála ag cur ceo ar an bhfuinneog. Chas sí an teasdial³ go dearg agus chas an teasaire dhá chlic ar dheis. Ghiantadh sé sin é. Sracfhéachaint ar an glog ar an daishpaineál. Leathuair tar éis a deich! Bheadh sé ina mheánoíche sula mbainfeadh sí an baile amach anocht. Agus ní raibh fágtha ach cúpla míle de bhóthar maith nó go mbaillfeadh sí na fo-bhóithre. D'fhéadfaidís a bheith siocaithe

1 luamhán na ngiaranna gear stick
2 treoire indicator
3 teasdial heat dial

1

CÚRSAÍ FOCLÓIREACHTA

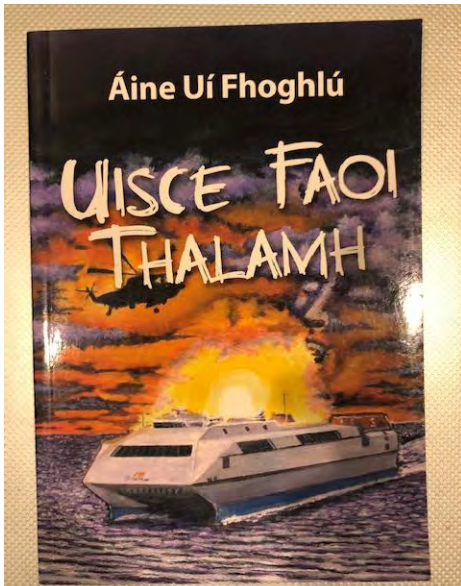
Canúint	Caighdeán
achan achóiche (a) aithne ariamh arist	gach aon choíche a aithint riamh arís
caidé carrannaí cisteanaigh clúidí coisriceadh comhráidh cruaidh	cad é carranna cistin clúid coisricean comhrá crua
dadajadh daofa darna dithe domh	dada dóibh / díobh dara di dom
fá / fán fear a' tí fhéin foscladh / foscailt / d'fhoscail	faoi / faoin fear an tí féin oscailt / oscailt / d'oscail
gabháil 'na bhaile (ag) gairi	gabháil 'na bhaile (ag) gairi

CÚRSAÍ FOCLÓIREACHTA

Canúint	Caighdeán
abha aige (baile) (go dtí an) Aifreann aigesna (Gardaí) amáireach an bheart (bain.) ana- ansan anso aon tsaghas ar dtús ar ndó arbhú	abhainn ag (baile) (go dtí an t)Aifreann ag na Gardaí amárach an beart (fir.) an- ansin anseo aon saghas ar dtús ar ndóigh arú
babhlta barra barra an doiris (go m)beireadh bhailimh (aimsir chaite) bhiomair blaisinteacht bochtanas	bolta barr barr an dorais (gin, malarlach) (gur) rugadh bhailigh bhiomar blaisineacht bochtaineacht
cadaráil cairiún caidiún	cadráil cairiún den chaint

Gluais

a Shiobhán	ní chaolaítear an t-ainm 'Siobhán' sa Tuiseal Gairmeach, ná sa Tuiseal Ginideach.
ag drannadh	growingl
ag eascaí	cursing
ag lascadh	lashing
ag smúrthaíl	sniffing
áiféiseach	ridiculous
an-dúshlánach	very challenging
barrántas	a warrant
bladh	a blast
buíon armtha	armed gang
burla	bundle
callaire	public address system
chúb sí	she recoiled
clanrialtán	remote control
claibín	latches/ door locks
clapholas	twilight
club só	leisure club
coirpigh	criminals
comhdháil	conference
comhoibriú	co-operate
corrathónach	uneasy
Dá luaithe a b'fhearr	the sooner the better
dallamullóg	handcuff
deartháil	decent handcuffs

1. Slán le Ros Láir

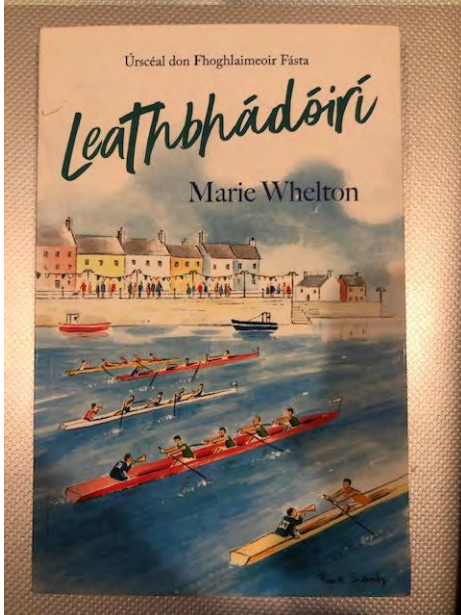
Bhí Ailf mifhoighneach sa scuaine thráchtá. Fear óg ón iasacht anois ina sheasamh in aice le doras a cairr, seiceáid buí agus clár fáisce¹ ina lámh aige. Mar a bheadh sé ag comhairleamh. Threoraigh sé chun cinn í. Suas an rampa léi. Níor mhaith an rud claustrafóibe san áit seo. Thosnaigh deatach an díosaíl ag teacht isteach sa charr. B'é seo an bád tapa, an *Seacat*. Bhí síúil aici nach mbeadh an fharráige ró-shuaithe². Dá mbeadh d'fhéadfaí moill a chur air. Thiomáin sí léi go cúramach agus dhá scuaine thráchtá ar gach taobh di. Fána géar. Ba mhaith an teist ar a coscán láimhe é seo. Chuir sé sin i gcuimhne di go raibh an NCT le déanamh go luath aici. Bhuel, chaithfeadh sé fanacht seachtain eile ar a laghad. Ní raibh dada ach billí le déanaí.

Bhí na maoir ar fud na háite agus a gcuid seiceidí buí orthu. D'ardaigh duine acu a lámh chun a chur in iúl di gur chóir di stopadh. Gotha beag láimhe á mealladh chun cinn pfsín bdeach eile. Sin é. Coscán. Bhailigh sí na rudaf a bheadh uathí don turas. A ríomhaire glúine. Buidéal uisce. Na ceapairí a dhein sí ar maidin sular fhág sí an teach. Ní thabharfadh sí mar shásamh go gceannódh

¹ clár fáisce a clip board
² suaithe turbulent

Foclóirín

a threascair *which defeated*
achar fairsing le *a vast area with a cement surface*
dromchla stroighin
aerach *gay*
ag blaistinteacht *sipping*
ag cnagamach *crunching*
ag déanamh scime dóibh *bothering them*
ag éisteacht go géarchluasach *listening intently*
ag giúrnáil *pottering/ busy doing jobs*
ag glúcaíocht *peering*
ag spleáchadh *glancing*
anaithnid *anonymous*
ar an drochuair *unfortunately*
ar chraiceann a gcluaise *by the skin of their teeth*
as a stuaim féin *of her own accord*
athaicmiú *rezoning*
ba seanscéal an chuid eile *the rest was history*
bolg an árthaigh *the belly of the vessel*
bolgam *a mouthful*
bonnán phráinne *emergency sirens*
bun cleite amach ná *not a hair out of place*
barr cleite isteach
caidreamh collaig *a sexual relationship*
caimiléireacht *fraudulent/ dishonest business*
ceann ar aghaidh *bonAwa*

Cruinniú Ginearálta Bliantúil¹

"Tá toradh againn!" arsa Siobhán tríd an micrefón² ag barr an Halla. "Tá comhairleamh déanta ar na vótaí go léir. Is é seo Coiste Chlub Rámhaíochta Chuan na Long don bhliain 2016-2017." Bhrúigh sí an cnaipe³ ar chianrialán⁴ an osteigeora⁵ agus tháinig sleamhnán⁶ nua ar an scáileán⁷ mór i lár an stáitse. Bhí toradh an toghcháin⁸ ansin i dtabla:

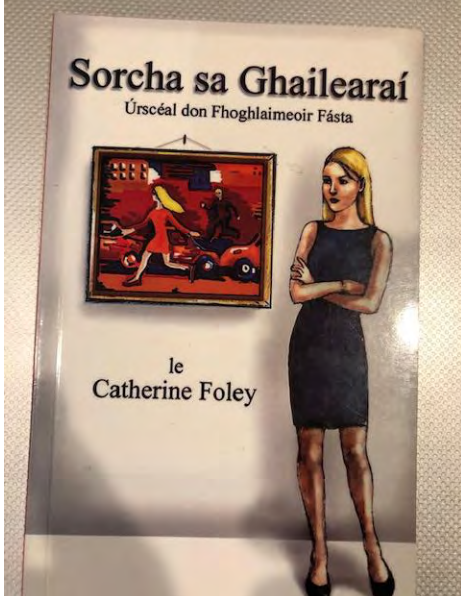
Cathaoirleach:	Naoise Mac Cárthaigh
Leas-Chathaoirleach:	Rónán de Barra
Rúnaí:	Brid Ní Mhuirthile
Cisteoir ⁹ :	Dónal Ó Murchú
Oifigeach Caidrimh Phoiblí ¹⁰ :	Dáithí (Bono) de Paor

D'fhéach Naoise ar a chara, Rónán. Chaoch¹¹ Rónán a shúil air agus

1. Cruinniú Ginearálta Bliantúil – Annual General Meeting
2. Micrefón – microphone
3. Cnaipe – button
4. Cianrialán – remote control
5. Osteigeoir – overhead projector
6. Sleamhnán – slide
7. Scáileán – screen
8. Toghchán – election
9. Cisteoir – treasurer
10. Oifigeach Caidrimh Phoiblí – Public Relations Officer
11. Chaoch – wink

Gluais

A
A thaise! – my dear!
Ábhar – material
Abú – for ever! (Iarthar Chorcaí abú – Up West Cork!)
Achar – distance, period of time
Acláí – fit, agile
Áibhéil – exaggeration
Ailse – cancer
Aineisteach – anaesthetic
Áirse – arch
Airthreas – arthritis
Aisling – vision, dream
Áit bhreathnóireachta – viewing place
Aitheantas – recognition
Alltacht – amazement, astonishment
Altra – nurse
Anacrach – distressed, heavy
Ancaire – anchor
Aoibh an ghéaire – smile
Aonad – unit
Aonad Séplíneachta – Chaplaincy Unit

Caibidil a hAon Trasleáir d'Tonnta

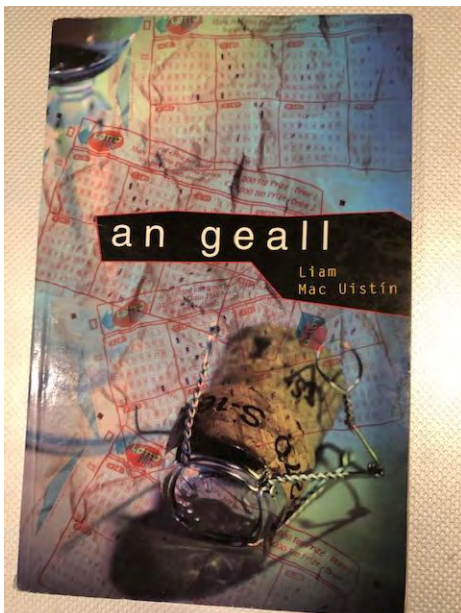
Nuair a tháinig na boscaí móra ón Ollainn iarradh ar Shorcha déileáil leo. Bhí sé i gceist ag stiúrthóir an ghailearaí taispeántas Picasso a chur ar stíl ag tús mhí an Mheithimh. Bhí pictiúir an ealaíontóra cháiliúil sna boscaí.

Rinne Sorcha ionsaí orthu láithreach. Bhí uirthi an téad tiubh a ghearradh agus an téip a bhriseadh. Bhí páipéir ann chomh maith, iad istigh i mbosca amháin i gcládach donn. Bhí na foirmeacha ar fad le líonadh agus bhí uirthi gach rud a chur in ord. D'oibrigh sí go cruai na lá sin.

Ní raibh a fhios aici go dtarlódh ^{*}dúnmharú de bharr an taispeántais seo. Ní raibh a fhios aici go mbeadh sí féin i gcontúirt. Ní raibh a fhios aici céard a bhí i ndán di.

Bhí tuí sna boscaí. Lean sí uirthi ag tógáil na bpiictiúr amach, ag breathnú orthu agus ag caint agus ag géire le Dáithí, an stiúrthóir, nuair a chuireadh sé a cheann isteach.

² déileáil leo – deal with them
stiúrthóir – director
ealaíontóir – artist
ionsaí, rinne sí ionsaí orthu – she attacked them
dúnmharú – murder

Caibidil 1

D'oscail Colm Ó Sé a shúile agus lig sé cnead as.
Chas sé sa leaba agus d'fhéach sé ar an glog a bhí ar an mbord in aice na leapa. Bhí na lámha ag tarraingt ar mheán lae. Lig sé cnead eile as agus tharraing sé na héadaí leapa thar a cheann.

Bhí diabhal beag damanta* éigin ag bualadh a chláir éadain* le casúr cruach. Bhí scór diabhal ag sá* príocairi* te ina ghoile. Bhí céad diabhal ag sá spící bioracha* isteach ina shúile. Nocht sé a cheann arís agus thosaigh sé ag lúbarnaíl* go míshuaimhneach*.

Tháinig imeachtaí na hoíche aréir ar ais ina chuimhne. Chuir sé tús leis an oíche ag ól lena chairde sa Chluaiстеán Glas, an tábhairne i lár na cathrach inar ghnách leo bualadh le chéile. Ansin chuaigh siad ar aghaidh go dtí Bealach na Bó Finne, an club oíche galánta* taobh ó dheas* den chathair.

D'ól sé go trom ansin agus bhí sé chomh meidhreac le dreoilín teaspai* nuair a thug sé an cailín faoi deara. Bhí sí ina sui le cúpla cailín eile ag an mbord in

damanta - dement
clár éadain - forehead
sá - to stick
príocairi - poker
spící bioracha - sharp spikes

lúbarnaíl - sulking
go míshuaimhneach - unreasonably
galánta - elegant
taobh ó dheas - on the southside
dreoilín teaspai - gambler

1

‘Céard a deir tú? Gur moirtéar 81 atá ann?’ a bhéic Sivilles, trí thorman na n-inneall. Bhí greim daingean aige ar stiúir an Antonov, agus bhí an t-eitleán céanna ag imeacht chomh tapa is a bhí sí in ann. Bhí sí ar tí scaradh le stráice an tseanaerfoirt úd - nach mbíodh á úsáid anois ach ag mangairí gunnaí - i gcroílár dhufair na Sáire.

D’fhreagair Jackson, a chomhphiólota agus a chomhpháirtí, gur moirtéar 81 a bhí ann ceart go leor. Ba léir uaidh go raibh an-spórt ar fad á bhaint aige as an tsáinn ina raibh siad!

Phléas an dara diuracán ar an aerstráice, níos gaire dóibh ná an chéad cheann a thit i bhfoisceacht fiche méadar den seaneitleán iompair ina raibh siad ag taisteal. B’eitleán í a bhí, tráth, ina ábhar mórtais ag teicneolaithe Sóivéadacha. Ní raibh ann anois ach seanfhotrach a raibh colm nó dhó fágtha ina chabhail ag Cogadh na hAfganastáine, d’ainneoin na n-irrachtaí a rinneadh chun iad a cheilt. Chuir Sivilles caoi ar an eitleán seo ina cheardlann féin ach, dá ainneoin sin, bhí boladh dóiteáin le mothú

moirtéar mortar • tormán rumbbling noise • daingean firm
Antonov Russian-designed aeroplane • mangairí dealers • diuracán missile
aerstráice airstrip • i bhfoisceacht, díse to • colm scar
ainneoin notwithstanding

GLUAIS

abhad: dwarf
acmhainn: resources
acmhainn grá: capacity to love
acmhainn grinín: sense of humour
acmhainní mianracha: mineral resources
adharcán: tentacle
aduain: strange
aerstráice: airstrip
áibhéil: exaggeration
aicidí teochreasacha: tropical diseases
aibineach: albino
aimsiitheoir: marksman
aineolaic: ignorant
ainneoin: notwithstanding
ainmhi coilimthíoch: exotic animal
ainmhi creiche: predatory animal
aintanta: unbribe
ainspri: evil spirit
Airc Neol: Noah's Ark

airdeallach: attentive
airím uaim: I miss
aithris: imitate/recite
áiteamh: féach áitigh
áitigh: persuade
allagar: arguing
amhail: like
amhas: mercenary
amscaí: awkward
Antonov: Russian-designed plane
antraipeolaíocht: anthropology
ar foluain: floating
árachas: insurance
arae: because
ardbheann: high peak
Ardcheannas: High Command
aracht: monster
athbheochan: revival
bacainn: barrier

Teacht go hÉirinn

Chonaic Iryna foirgneamh le dhá *shimléar ón eitleán, dathanna dearga agus bána orthu ar aon. N’fhéadar cad a bhí iontu? Ach ní raibh deis aici mórán ama a chaitheamh ar na smaointe sin. Thuirling an t-eitleán ar thalamh na hÉireann de philimp. Nuair a bhí sé ceadaithe an 'crios slándála a bhaint, tháinig sí anuas staighre an eitleáin. Bhí sí tar éis a "talamh dúchais" a shroicint. Go tobann, leagadh chun na talún í. Dhá mhadra fochmhara a leag í. Léim Iryna suas. Bhreathnaigh sí timpeall uirthi. Madraí "Cé leis na hainmhithe sin?" a dúirt sí agus f réidh le híde béil a thabhairt dóibh. Bhí beirt fhear ina seasamh in aice léi.

"Tar linn," arsa duine acu. Rug an fear eile greim uirthi.

"A leithéid d’fháite, n’fhor shíl mé riamh," arsa Iryna léi féin. "N’fhéadar cé atá iontu?" Thosaigh sí a rá os ard.

"Saoránach de chuid na hÉireann agus na Polainne atá ionam. Cén fáth go bhfuil sibh ag plé liom mar sin?"

Lean Iryna an bheirt fhear agus na madraí taobh thiar di. Bhí smaointe éagsúla ag rásaíocht trína cloigeann. Dúradh léi dul isteach i seomra beag. Os chionn an dorais, bhí comhartha mór crochta leis na focail: "Oifig Chustaim, Aerfort Átha Cliath".

"Buíochas le Dia na glóire," arsa Iryna agus an fógra sin léite aici, "ní cotrigh atá sna fir seo." D’fhan an bheirt fhear

*shimléar chimney
de philimp suddenly
crios slándála safety belt

*sárdnách citizen
comhartha sign

GLUAIS

adimhail admit
agallamh interview
aifeala regret
aighneas conflict
aise cancer
aiste thaidhde research essay
alltacht a chur uirthi to amaze her
amhail is as if
amhrasach suspicious
ansa: is ansa favourite
ar bis le impatient to
ar tí about to
ba leas léi she was loath to
baróg hug
baineadh geit aisti she was startled
bainisteoir manager
banphrionsa princess
banríon queen
beacán mushroom
bheartaigh sí she decided
bhí aoi bh níos fear uirthi she was in better humour.
bhí biseach uirthi she was better
bhí cailíní de dhíth orthu they needed girls
boladh cócaireachta smell of cooking
braith siad in easnamh f they missed her
braithfidh mé uain I will miss
bréan de fed up with
brictáí fries
brú óige youth hostel
brúachbhaile suburb
calóga arbhaic complications
carvail annoyance

An Chailleach agus a Cuid Gruaige

Gabrielle Ni Mheachair
Steve Simpson a rinne na léaráidí

Caibidil a hAon

Fadó, fadó in Éirinn, bhí caisleán mór liath suite ar bharr cnocáin. Bhí cónaí ar chailleach istigh ann. Bhí eagla ar gach duine sa cheantar roimpi. Ba mhínic páiste ar iarraidh san áit agus bhí gach aon duine cinnte gurbh í an Bhean Uasal a bhí tar éis iad a sciobadh chun siúil. Bhíodh screadach na bpáistí le cloisteáil

..... GLUAIS .....

Leathanach 7

ar iarraidh: *missing*
screadach: *screaming*

Leathanach 9

i ngar ná i ngaobhar: *next or near*
lúibín: *ditty*

Leathanach 11

fíorimní: *great worry*

Leathanach 12

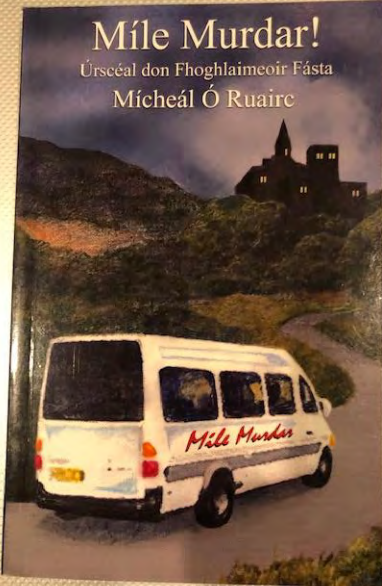
tásc ná tuairisc: *sight or mention*
sciobtha: *snatched away*

Leathanach 14

eastát: *estate*

Míle Murdar!

Úrscéal don Fhoghlaimoir Fásta
Mícheál Ó Ruairé

Caibidil a hAon

Glao Teileafóin

An fón ag bualadh a dhúisíonn as mo shámhchodladh mé maidin Shathairn. Maidin fhuar, fhliuch i mí na Samhna. Glac uaimse é, a léitheoir, nach ró-bhuíoch atáim.

Ní raibh mé cinnte cad as a raibh an fothram ag teacht nó cén fothram a bhí ann.

Tharraing mé mé féin aníos sa leaba agus *mhúch mé an clog-raidíó le hais na leapa. Níor tháinig aon mhúchadh ar an bhfothram, áfach.

Bhí mo chloigeann *ag scoilteadh ina dhá leath *de bharr na póite a bhí orm ón oíche aréir. Cad as a raibh an diabhal fothraim ag teacht? Aláram an tí? Aláram an chairr?

D'fhéach mé ar aghaidh neon an chlog-raidíó. 8.55 a.m.

Iosa Críost! Céard sa diabhal?

An fón!

* mhúch mé /switched off
* ag scoilteadh /splitting

* de bharr na póite /due to the hangover
* baclaínn arms

Gluais

ábhairín *a little bit*
abhcoide *barrister*
achrannach *difficult/uneven*
aerach *gay*
ainspríd mhallaíthe *a malicious evil spirit*
aird *attention*
(ar an) airdeall *on the lookout*
(san) áireamh *included*
(in) aisce *wasted*
aisling áilleachta *a vision of beauty*
aisteoir *actor*
aithreachas *regret*
aitinn *furze*
alltacht *horror*
am soip *bedtime*
amhail *like*
(ar) ámharáí an tsoil *as luck would have it*
amhrasach *suspicious*
anam: thit an t-anam asam *I died (Ba bheag náir...)* *I very nearly*
aithne gan urlabhra *unconscious*
aoibh *expression (of)*
árasán *flat, apartment*
ard *high ground*
ardú céime *promotion*

1. An Corp

"Ó a dhiabhaill!!"

Rith Niall Ó Conaill amach an doras ar nós na gaoithe*. Bhí sé a leathuair* tar éis a hocht agus bhí cúig nóiméad aige chun an Dart a fháil. Bhí a theach ar an tSeanchill síos an bóthar ón stáisiún, ach an mhaidin seo bhí sneachta agus leac oighir* gach áit. Nuair a tháinig sé go dtí bun an bhóthair, bhí an t-oighear an-dona. Lean sé air, ag rith agus ag scátáil* go dtí gur shroich sé an stáisiún. Go tobann, tógadh dá chosa é!

"Aaaaaaahhhhhhhhh!"

Chuaigh a chás* suas san aer, agus thit Niall ar a thóin* ar an talamh. Bhí áthas air nach raibh aon daoine timpeall. Sheas sé agus thosaigh sé ag siúl arís - go mall an uair seo. Ansin, chuala sé an traicin, agus thosaigh sé ag rith. Ach bhí sé ródhéanach. Nuair a shroich sé an t-ardán*, chonaic sé na doirse ag dúnadh agus an traicin ag imeacht léi. "Damnú air*!" ar seisean.

Tháinig traicin eile, agus fuair Niall suíochán gan aon trioblóid*. "Huth! Tá gach duine fós sa leaba!" a dúirt sé leis féin. "Is amadán mise agus teacht amach maidin mar seo. Beidh an scoil dúnta*."

Stop an Dart ag Deilginis agus d'fhág cupla duine an traicin. Ach ní raibh aon duine ag fanacht* ar an ardán. "Níl duine ar bith ag dul ag obair inniu!" Go tobann, chuala sé rud éigin taobh amuigh den

..... ón fón nach méid áirithe Gaelige

Mar shampla:
táinig /táinig /scamall /teili /teileafón /parlús /garda /sáirsint /bus /gruaig /áthas /brón /eagla /carg /aghaidh /cóipeabhar /ainm /leithreas /srón /oifig /grian /abhair /bog /binn /carbha /cairdiúil /stocal /tiomána /as láthair /

NÓ

(B) chomh cosúil sin leis an leagan Béarla gur ar éigean is fiú é a lua sa bhfoclóir:

Mar shampla:

scátáil /cás /arbord /soicind /blaincéad /spás /féarplé /imprisean /ábalta /líosta /turas /vása /nótaí /banc /craiceáilte / míle /jab /leaid /ticéad /arfort /drugapána /fuisce /custaim /scó /binse /cuntas /scír /bhí /seic / meaisín /buama /cairp /eád /patról /cic /gunna /deasc /páisín /éir /pas /falsa /speisialta /billí /stuí /dóp /simplí / daor /pian /artaire /sum /rásúr /leictreach /seaic /eád /proifid /páirc /eáilte /leora /scuaid /Dúitsis /Briogáid /tríal /captaen /cuirt /bloc /giúitis /comráda /baird /éir /seans /

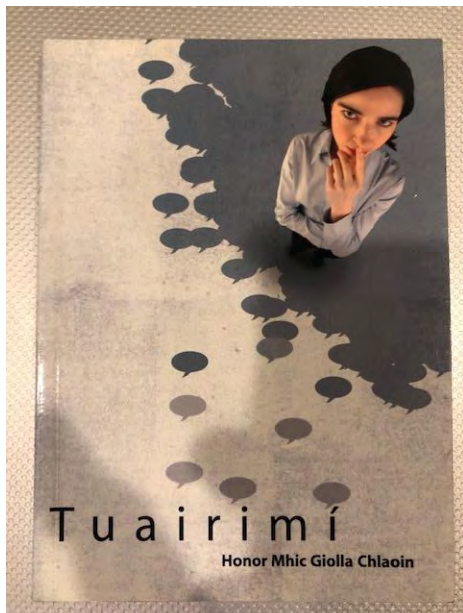
Seachas sin, níor úsáid mé ach focail a bhí riachtanach chun blas inchreide a fháil ar imeachtaí an leabhair. Chomh maith leis seo, rinne mé iarracht an fhocail bhreise a úsáid arís agus arís sa gceol is go bhféadfadh an léitheoir iad a bheith foghlamtha aige/aici roimh dheireadh an leabhair.

Dánmharú ar an Dart. Focail nach bhfuil i mBuntús Cainte a hAon.

Leathanach 7

Ó a dhiabhaill! - By the devil!
(exclamation - "Jeepers!")
Damnú air - Damnation on it!
ar nós na gaoithe - like the wind

leath - half
leac oighir - ice
tóin - behind
scátáil - skating
cás - case

Tuairimí

Honor Mhic Giolla Chlaoin

Déarfadh na daoine a bhíonn i mbun páistí go lánaimseartha nach bhfuil post acu nó nach mbíonn siad ag obair i ndáiríre. Dá mbeadh post 'oifigiúil' acu, bheadh a lán buntáistí acu: am tosaithe agus am críochnaithe, mar shampla. Bheadh sos caife agus sos lóin acu agus bheadh an t-am acu a guid smaointe féin a bheith acu agus iad ag taisteal chuig an obair agus ar ais! D'fhéadfaidís culaithe mhaith éadaigh a chaitheamh gan an baol a bheith ann go ndoirtfí bainne nó seacláid nó rud éigin níos measa orthu.

Labhraimis faoi thasc simplí ar nós na siopadóireachta. Má tá báibín agat caithfidh tú an oiread céanna trealaimh* a thabhairt leat is a thabharfá leat dá mbeifeá ag dul ar saoire, ar eagla na heagla: clúidíní*, buidéal, bíbí, athrú éadaigh, cairrín srl. Má tá duine nó beirt eile faoi bhun 5 bliana leat, caithfidh tú féachaint chuige go dtéann siad chuig an leithreas roimh ré agus go bhfuil cúpla bréagán leo.

trealamh - equipment
clúidíní - nappies
cairrín - buggy

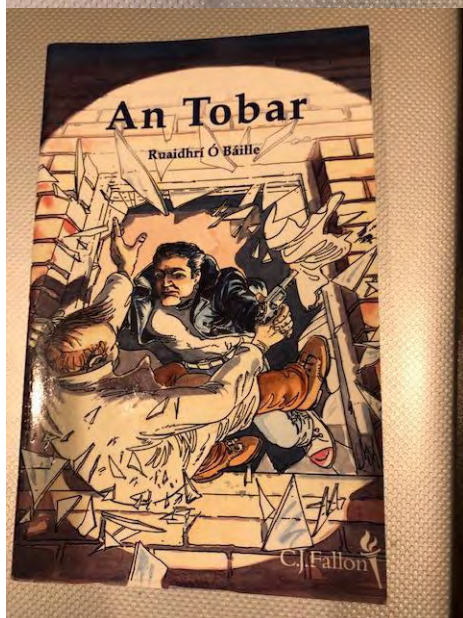
13

aclaíocht
aicmíocht
aiféaltas
aimsigh
ainneoin, in a.
airigh, a. ó
áisiúil
áitigh ar
allas, ag cur a.
amh
amháil is
amhlaidh
arracht
athchúrsáil

babhta
bailigh
bainis
ball
banda snámha
baol
barrúil
beacht, go b.
béasach
béic
béim
bog
boladh

exercise
cliquishness
embarrassment
find, spot
despite
to miss
handy
to persuade
sweating
raw
as if
in this way
monster
recycle

turn
to collect
wedding
member
arm band
danger
funny
exactly
polite
to shout
emphasis
to move
smell
rough

An Tobar

Ruaidhrí Ó Báille

C.J. Fallon

An Tobar

"Cá raibh mé aréir?"

Bhí Seán Ó Briain ina luí ar a leaba agus, arís, bhí sé ag caint leis féin. D'fhéach sé ar a bhríste a bhí caite ar chathaoir in aice leis an leaba. Bhí cúpla pingin faoin gcathaoir a thit amach agus é ag baint a chuid éadaí de ar a trí a chlog an mhaidin sin. Léim sé as an leaba.

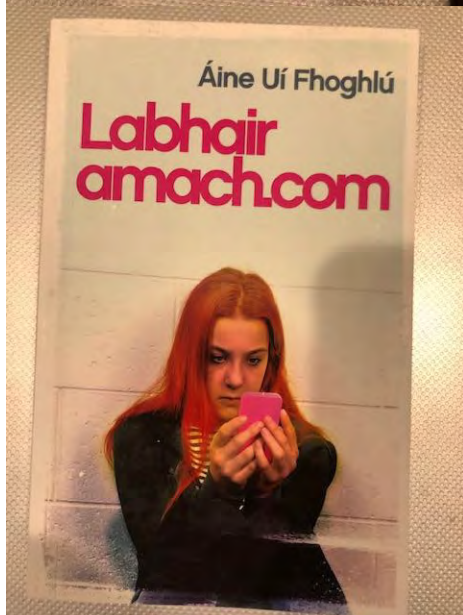
"Bhí seasca punt agam aréir!"

D'fhéach sé ina phócaí go tapa. Ní raibh aon airgead ann. Chuaigh sé go dtí a chasóg a bhí ar an urlár. Chuir sé a lámh isteach i ngach póca. Níor tháinig sé ar aon rud.

"Cá raibh mé aréir?"

Bhí sé cinnte go bhfuair sé seasca punt ag an dól inné. Chuaigh sé isteach, scríobh sé a ainm ar an líne, agus thug an cailín an t-airgead dó. Sé nóta nua £10. Ach cá ndeachaigh sé ansin? Bhí a fhios aige go raibh sé ag caint le King go luath sa lá, ach ní raibh a fhios aige cad a rinne sé ina dhiaidh sin.

Ba mhaith leis rud éigin a ithe mar ní raibh aon rud aige le fada. Bhí sé anois a dó dhéag a chlog sa tráthnóna agus bhí sé fiche uair ó d'íth sé béile. Ní

Áine Uí Fhoghlú

Labhair amach.com

CIARA

"A Chiara! A Chiara! Á, ná himigh uainn mar sin. Ní theastaíonn uainn ach labhairt leat. Féach an seanchóta atá uirthi, a chailíní. Caithfidh gur as siopa carthanais* a fuair a tuismitheoirí di é!"

An guth sin. Gach uair a chloisinn é d'fhéadainn mo chroí a bhrath ag éirí chomh trom le cloch mhór i mo lár. Nuair a shiúladh sí isteach i seomra d'éalaíodh an ocsaigin ar fad amach as ionas gur ar éigean a d'fhéadfaínn m'anáil a tharraingt. Sandra Ní Dhúil. B'fhuath liom a hainm a lua, fiú gan na focail a rá, ach díreach i m'intinn féin, go cúin.

"A tuismitheoirí? Huth! Nach bhfuil a fhios ag an saol mór nach bhfuil aon athair aici!" Emma a bhí ag caint anois. Duine dá lucht leanúna dílis. Uaireanta ba chosúil go mbíodh eagla ar Emma

Foclóir

LEATHANACH 1

An Tobar The Well
aréir last night
in aice leis beside
ag baint removing
casóg jacket
go luath early
le fada for a long time
béile a meal
cibé whatever
rud thing
cibé ar bith in any case
nuacht news

LEATHANACH 2

bhain sé he removed
caipín cap
reite frozen
uaidh from him
go talamh to the ground
cosúil like
a mhac his son
sa gheimhreadh in the
winter
ní raibh aithne cheart aige
he didn't know properly
thuig sé he understood
ag caoineadh crying
ag caint some day

anocht tonight
ní féidir liom I'm not able to
fanacht stay
gan caint. without speaking

LEATHANACH 3

cheana already
fós yet
amuigh outside
briseadh a break
boladh smell
cinnte certain
ró-mhall too slow
post a job
a athair féin his own father
an rud céanna the same
thing

LEATHANACH 4

glór Meiriceánach American
voice
róthrom too heavy
má chaitim if I throw
ag díriú pointing
ag cuidiú helping
tart thirst
ag fanacht staying

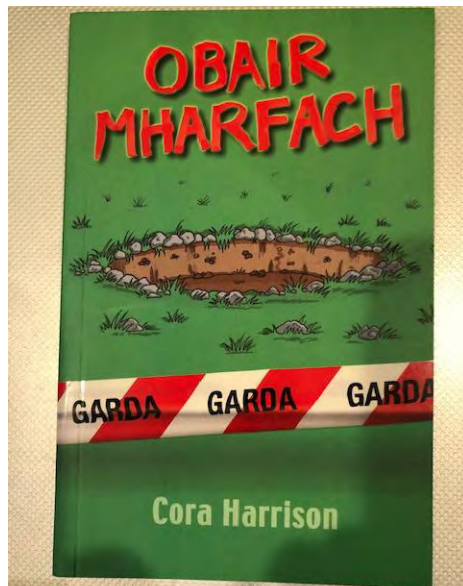
LEATHANACH 5

an éigin some time

Gluais

á sá go hac ionam
ag iomarscáil
ag spochadh as
ag teannadh suas liom
ag tréaslú liom
ag tromaocht
an bhíob
an tslí inar chaith siad liom
an-ghrástúil
aoichainteoir
ar mhullach a cinn
araid rothaí
ardú meanman
athrú meoin
barr maisiúil
béal faoi
bhagraíomar
bhainfínn dea-phreab aisti
buail fút
carbhall mo bhéil
ceilfe
cianrialtán
cíocha
ciumhais
cúin na síde

stabbing me through
wrestling
teasing / upsetting him
coming closer
congratulating me
bullying
nastiness
how they treated me
very graceful
guest speaker
on the top of her head
wheeble bin
my spirits were lifted
change of attitude
fancy top
upside down
we nodded
I'd surprise her
sit down
the roof of my mouth
hidden
remote control
breasts
edge
the catch of the zip

Ní RAIBH ACH DUINE AMHÁIN de na múinteoirí a bhí in ann ag rang na hidirbhliana agus b'in í Iníon Ní Mhainnín. Bhí sí beagnach seachtó bliain d'aois agus bhí oideachas curtha ar athair agus ar mháthair gach uile dhuine sa pharóiste aici, geall leis, agus bhí faitíos an tsaoil mhóir orainn uile roimpi.

Mar sin, nuair a dúirt sí: 'Anois, tá taithí oibre leagtha amach daoibh féin agaibh uile, nach bhfuil?' sméideamar uile uirthi ag tabhairt le fios go raibh. Ní raibh tada socraithe agam féin. Bhí dearmad glan déanta agam ar an taithí oibre. Bhí, agus ag breathnú ar mo chuid cairde, ba léir go raibh dearmad déanta acusan freisin uirthi.

Chuaigh mé ar mo mharana. Ba mhór ab fhiú go raibh Seán Ó hArcáin aois gadhair ag insint di faoin gcomhrá fada a bhí aige lena uncail, an feirmeoir – bheadh fail agam le bheidh ag smaoinéamh ar fhreagra. B'eo amach agam le m'fhón póca agus chuir mé téacs chuig Breandán.

1 Oíche Fhliuch

Stop an líne fhada carranna arís. Stop Pól Ó Laoi a charr féin agus luigh sé siar sa suíochán. Bhí sé ag tiomáint an lá ar fad agus bhí sé tuirseach. Ní raibh uaidh anois ach titim isteach ina leaba. Dhún sé a shúile agus d'éist sé leis an mbáisteach a bhí ag bualadh go rithimeach ar chorp agus ar fhuinneoga an chairr. Go mall mall réidh thosaigh sé ag titim a chodladh; síos síos isteach sa chíunas dorcha. Chuala sé daoine ag caint áit éigin. D'oscail sé a shúile agus d'fhéach sé timpeall le hiontas. Bhí sé ina ghairdín cúl. Bhí a bhean chéile agus a mhac ann. Bhí an ghrian ag taitneamh agus bhí siad ag ithe dinnéir faoi pharasól mór dearg. Gheal a chroí le háthas nuair a chonaic sé a mhac. D'oscail sé a bhéal chun rud éigin a rá leis ach go tobann thosaigh an teiléafón ag bualadh istigh sa teach. "Sandra! arsa an fear óg agus thosaigh sé ag rith i dtreo an tí. D'fhéach Pól ina dhiaidh go brónach. Ba mhaith leis cúpla focal a bheith aige leis. Ba mhaith leis. . .

Bifíffíffíffí!!

Dhúisigh sé de phreab. Bhí an trácht ag imeacht arís agus bhí deifir abhaile ar an tiománaí a bhí ina dhiaidh. Chuir sé an carr i ngiar agus as go brách leis.

Bhí sé ag éirí dorcha nuair a shroic Pól a theach féin faoi dheireadh. Bhí sé fós ag báisteach go trom. Pháirceáil sé an carr agus rith sé chun an dorais agus a chóta thar a cheann aige.

"A Dheirdre! Cá bhfuil tú? Tá mé ar ais!"

Ní bhfuair sé aon fhreagra. Chuala sé caint sa chistin.

DÉ DOMHNAIGH 3Ú IÚIL 1994

'Cosúlacht dhá thrian na hoibre'

Looking like you're working is two thirds of the job. My Dad says he always carries papers with him to make it look like he's doing something.

Bhí codladh istigh agam ar maidin. Dhúisigh mé ag 11. Tháinig a lán tuismitheoirí ar cuairt.

Chuaigh Keith amach lena athair agus lena uncail. I was like a dog looking out the window forlornly for our Opel Kadett to arrive. Níor tháinig mo chlann.

I wasn't the only one who was abandoned.

Níor tháinig tuismitheoirí Felicity ná tuismitheoirí Chliona. So the three of us hung out together ag imirt cártaí (Spir).

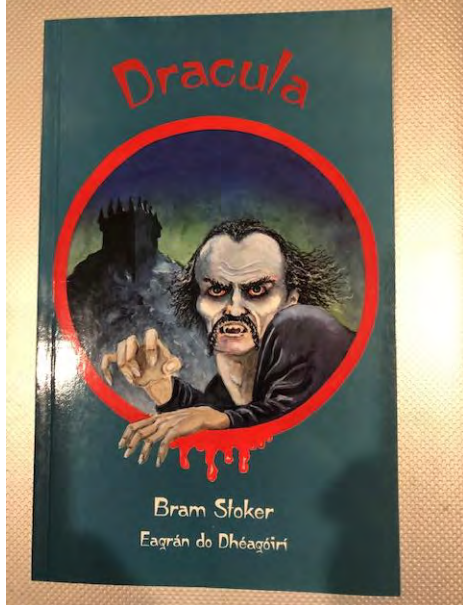
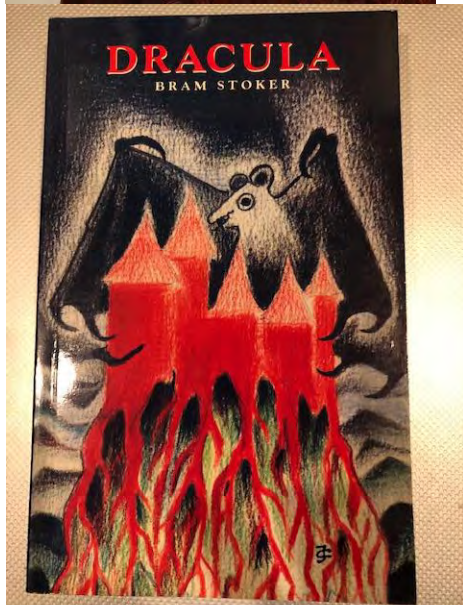
Bhí sé aisteach sa Halla with so few students around.

73

GLUAIS

ag dearcadh <i>looking</i>	clabhtha <i>cloud</i>
ag scinneadh <i>hurling</i>	claí teorann <i>boundary ditch</i>
amadán críochnaithe <i>complete fool</i>	cluain <i>beguilement</i>
an ealaín seo <i>this caper</i>	níor chuir sé sin an chluain orm <i>that didn't fool me</i>
An Marasclach Marshall aobh <i>smile</i>	cóir máireach <i>right or wrong/at all costs</i>
ar a n-aire <i>on their guard</i>	comhalta <i>member</i>
ar ballchrith <i>trembling from head to toe</i>	cruthúnas <i>proof</i>
ardvoltas <i>high voltage</i>	cuachta <i>curled up</i>
bagairt <i>threat</i>	cúailte <i>cool</i>
báiníníoch <i>pale</i>	de ruid <i>in a rush</i>
béaldath <i>lipstick</i>	dordán <i>buzzing</i>
bodóg <i>heifer</i>	drithlíni eagla <i>the creeps</i>
bogach <i>soft ground</i>	gabfaimís seo amach ann <i>let's go there</i>
bonn <i>sole of foot</i>	thug sé do na boinn é <i>he ran for it</i>
bos le bos <i>high five</i>	feac <i>handle</i>
braon anuas <i>leak from above</i>	finnéithe <i>witnesses</i>
breabaireacht <i>bribery</i>	giúrléidí <i>implements</i>

CAIBIDIL I

IRISLEABHAR SHEOIN UÍ EARCAIR
(ón ngearrscríbhinn bhunaidh)

3 Bealtaine, Bistritz - D'fhág mé München ar 8.35 p.m., Lá Bealtaine agus ráinig mé Vín i moiche maidine arna mhárach; ar 6.46 bhí an traicín le bheith ann, ach bhí sí uair an chloig déanach. Níor mhuinín liom dul rófhada ón stáisiún i mBúdaipeist, mar nach raibh an traicín istigh in am agus go gcaithfeadh sí bogadh arís mar a bhí beartaithé di. Ba mhalartú iarthar ar Oirthear liomsa é; bhíomar i measc iarsma smachta na dTurcach iar ndul dúinn thar an droichead is iartharaí de dhroichead dhaingne na Danóibe atá go leathan domhain san áit sin. Bhogamar in am is i dtráth, go rángamar Clausenburg le crónú na hoíche. Chaith mé an oíche ann ag an Hotel Royale. Leagadh romham chun dinnéir, nó suipéar ba chóra a rá, sicín a ullmhaíodh ar chuma éigin le piobar dearg. Bhí sé go blasta biogach biadhmail ach bhí ábhar iota go dóite ann.

Níorbh é mo dhearmad cuairt a thabhairt ar Iarsmalann na Breataine fad a bhí mé i Londain agus chuardaigh mé a raibh de leabhair agus de léarscáilanna ar an Trasalváin sa leabharlann ann; rith sé liom gur mhór an áis dom beagán colais roimh ré a bheith agam ar an tír nuair a bheinn ag plé le duine dá huaisle. Feicim go bhfuil an dúiche a d'ainmnigh sé istigh...

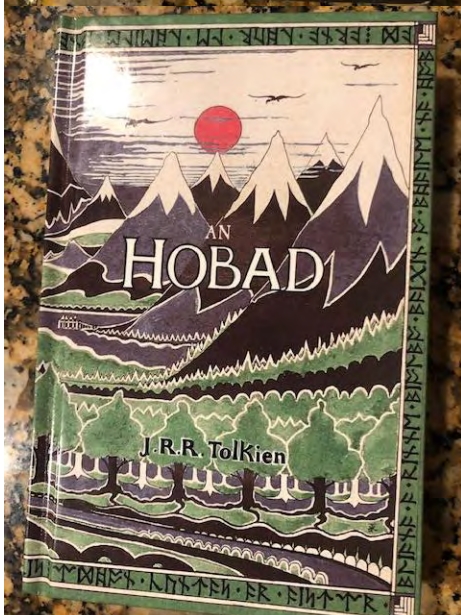
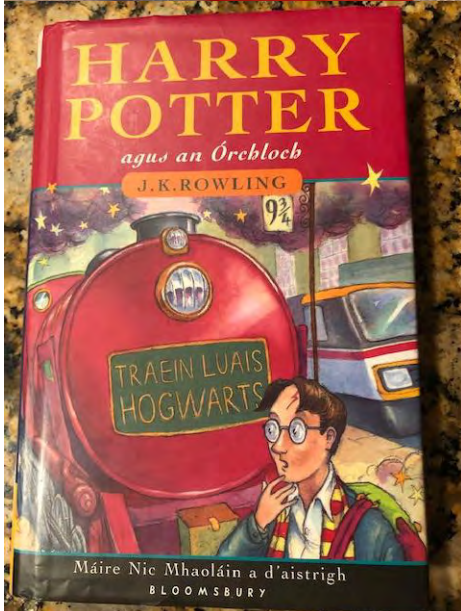
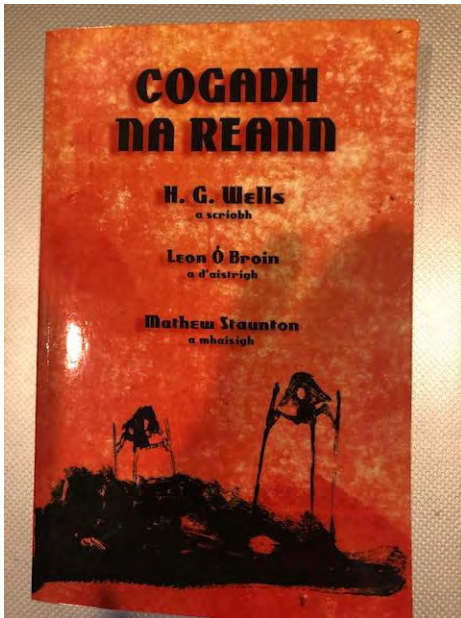
Caibidil 1

Cín Lae Jonathan Harker

3 Bealtaine. Bistritz - D'fhág mé München ar an gcéad lá de Bhealtaine agus bhain mé Vín amach go luath an mhaidin dár gcionn. Déarfainn gur áit iontach í Búdaipeist, ón radharc breá a fuair mé uirthi ón traicín, agus is trua nach raibh deis agam stopadh ann. Soir atá m'aghaidh i gcónaí, i dtreo Shléibhte Cairp, agus is mór an dífríocht idir an tírdhreach seo agus tírdhreach Shasana.

Sular chrom mé ar an aistear seo, thug mé cuairt ar Mhusaem na Breataine agus léigh mé a lán faoi stair na Trasalváine - nach fiáin diamhair an áit í. Ní raibh mé in ann teacht ar mhapa ceart den dúiche agus is cinnte nach bhfuil a fhios agam go beacht conas teacht ar Chaisleán Dracula. Ba é an Cunta Dracula a d'ainmnigh an baile seo, Bistritz - ní mór dom an t-eolas uile a bhreacadh síos i dtreo is go mbeidh mé in ann an sceál iomlán a thabhairt do Mhina.

Codladh corrach a rinne mé aréir cé nach raibh aon easpa compoid orm. B'ait iad na taibhrimh a rinneadh dom agus ba ghlé, ar uairibh: níorbh aon chabhair é an gathar lasmuigh den fhuinneog agus é ag amhastrach go lá bán.

CAIBIDIL 1

ROIMH AN gCOGADH

N i chreidfeadh duine ar bith i mblianta deiridh an naoú céad déag go raibh súil ghéar ghrinn ar imeachtaí an domhain seo ag neacha ar mhó a n-intleacht ná intleacht an duine, ach dá ainneoin sin, a bhí chomh básmar linn féin. Ní chreidfeadh duine ar bith ach an oiread go raibh dianscrúdú agus géar-iniúchadh á dhéanamh ar an gcine daonna a fhad a bhí siad i mbun a ngnóthaí, go díreach mar a dhéanadh fear na feithidí bídeacha a fheictear i mbraon uisce a chur faoin micreascóp agus iad a scrúdú de réir mar a bheadís ag imeacht anonn is anall ina dtáinte agus iad ag dul i llonghaireacht le himeacht aimsire. Lean an cine daonna leo ag imeacht anonn is anall ar fud an domhain, a ngnóthaí beaga féin ar siúl acu, agus gan dada ar domhan ag cur corabhuaise orthu; iad sásta suaimhneach ó tharla smacht agus forlámhas a bheith acu ar an uile rud beo is marbh. Is dócha gurb é an scéal céanna ag an *infusoria* faoin micreascóp é. Níor chuimhnigh duine ar bith riamh gur bhaol don chine daonna na sean-teanna, nó má chuimhnigh, ceapadh nach raibh ciall ná réasún leis an smaoineamh agus nár bh féidir is nár dhócha go mbeadh aon ní beo ar na reanna sin. Is maith is fiú cuid de thuarimí na laethanta úd a thabhairt i gcumhne arís. Má bhí corrdhuine ann a mheas gurbh fhéidir daoine a bheith ar Mhars bhí siad cinnte gur mheasa is gurbh uirleas iad ná sinn féin agus go mbeadh fáilte acu roimh éinne a chuirfimis ar misean chucu. Ach, thar dhuibheagán an spáis, bhí ag breathnú anuas orainn go santach créatúir a raibh an oiread difríochta idir a meabhair agus ár meabhairne agus atá idir meabhair an duine agus meabhair an

3

— CAIBIDIL 1 —

An Gasúr a Tháinig Slán

Bhí cónaí ar mhuintir Dursley in uimhir a ceathair Privet Drive, agus é le maofmh acu go raibh siad an-normálta go deo, agus iad breá sásta de. Ba iad an dream deireanach iad a samhólfaí rud ar bith air ná aduain leo, mar ní raibh luf ar bith acu le hamaidí den sórt sin.

Bhí Mr Dursley ina stiúthóir ar chomhlacht Grunnings, comhlacht déanta druilrí. Fear mór féitheogach feolmhar a bhí ann, gan muineál ar bith ab fhíú, ach croiméal mór millteach air. Bhí Mrs Dursley beag tanai, gruaig fhionn uirthi, agus dóthain beirte de mhúineál uirthi, agus gnó aici de agus í chomh minic sin ag breathnú thar bharr claíocha ag spaireacht ar na comharsana. Bhí maicín beag acu darbh ainm Dudley agus é, dar leo, ar ghasúr chomh breá is a bhí ar dhroim an domhain.

Bhí an saol ar a mian ag muintir Dursley, ach bhí rún dorcha acu chomh maith, agus ba é an t-aon fhaitíos a bhí orthu go rachadh duine éigin amach ar an rún céanna. Ní bheadh tógáil a gcinn acu go deo dá bhfaigheadh duine ar bith amach faoi na Potters. Ba dheirfiúracha iad Mrs Dursley agus Mrs Potter, ach bhí sé na blianta fada é casadh ar a chéile iad; le firinne, ba ghnách le Mrs Dursley lígean uirthi nach raibh aon deirfiúr aici, mar go raibh an deirfiúr sin agus an spreasán beag d'fhear céile aici chomh neamh-Dursleyúil lena bhfaca tú riamh. Thagadh criú ar a gcroí ag na Dursleys aon uair a smaoineoidís ar cad a bheadh le rí ag na comharsana dá nochfadh na Potters chucu sa tsráid. Bhí a fhios ag na Dursleys go raibh mac óg ag muintir Potter chomh maith, ach níor leag siad

Cóisir gan Choinne

I bpoll sa talamh a bhí cónaí ar hobad. Níor pholl gránna, salach, fíuach é, lán le péisteanna stróicthe agus le boladh láibe. Níor pholl tirim, lom, gainmheach a bhí ann ach an oiread, gan aon rud ann le n-íthe ná le sui síos air; poll hobaid ab ea é agus is ionann sin agus compord.

Bhí an doras cruinn ciorclach ar nós sleaspholl loinge, péint uaine air, agus murlán buí práis ina cheartlár. D'osclaíodh an doras isteach ar halla sorcóireach ar gheall le tollán é, tollán fíorchompordach gan deatach ar bith ann. Painéil adhmaid a bhí ar na ballaí, leacáin agus cairpéad ar an urlár agus bhí cathaoireacha ann mar aon le mórán crúcaí i gcomhair hataí agus cótaí—thaitníodh cuairteoirí go mór leis an hobad. Théadh an tollán ar aghaidh is ar aghaidh, ní go díreach ar fad, isteach i dtaobh an chnoic—An Cnoc, mar a thugadh gach uile dhuine ar feadh na mílte slí thart timpeall air—agus is iomaí doras cruinn a d'osclaíodh amach ón tollán, ar thaobh amháin ar dtús agus ansin ar an taobh eile. Níor mhaith le hobad ar bith dul suas agus teacht anuas staighrí: seomraí codlata, seomraí foltha, soiléir, lardrúis (a lán díobh sin), vardrúis (bhí seomraí iomlána aige gan tada iontu ach éadaí), cistiní, seomraí itheacháin, bhí siad sin go léir ar an aon urlár amháin, is ea, agus ar an aon phasáiste amháin. Is ar thaobh do lámhe clé (is tú ag dul isteach) a bhí na seomraí ab fhéarr, mar ba iad sin na haon seomraí a raibh fuinneoga iontu, fuinneoga ciorclacha, suite go domhain isteach, a d'fhéachadh amach ar an ngairdín, agus ar mhóinéir ar thaobh an chnoic lastall den ghairdín síos go dtí an abhainn.

Hobad an-deisiúil a bhí sa hobad seo agus Baigin an sloinne a bhí air. Bhí an Doras Cruinn Ciorclach ar aon taobh de an hobad agus

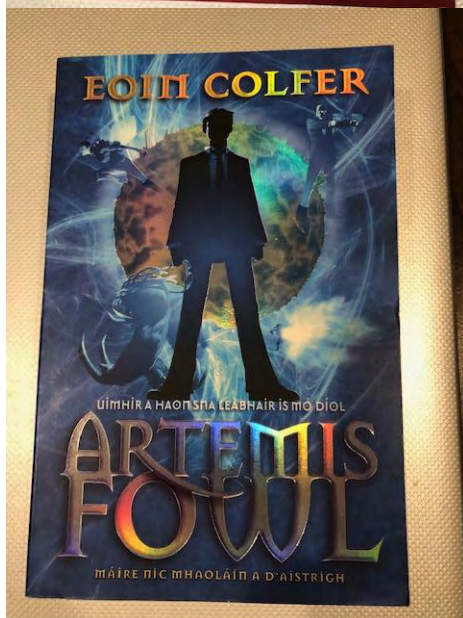
CAIBIDIL I

SÍOS POLL AN CHOINÍN

B'an-fhada le hEilís a bheith ina suí ar an mbruach i bhfochair a deirfear ó tharla nach raibh dada le Dia le déanamh aici. Bhí sí tar éis féachaint uair nó dhó isteach sa leabhar a bhí a deirfiúr a léamh ach ní raibh pictiúir ná comhrá cainte ann, agus nuair nach raibh, ní raibh aon spéis aici ann. "Cén mhaith leabhar," arsa Eilís léi féin, "gan pictiúir ná comhrá cainte?"

Bhí teas agus brothall an lae ag cur tuirse agus marbhántachta uirthi, agus bhí sí ag cuimhneamh, chomh maith is a bhí sí in ann, go mb'fhéidir gur bhí flúid di éirí agus ladhar nóimíní a bhailiú chun slabhra sí a dhéanamh díobh, nuair a rith coínín amach thairsti, coínín bán gléigeal agus dhá shúil dhearga ina cheann.

Is beag an t-iontas a bhí ansin; ná nior shíl Eilís gur an-aisteach an rud a bhí ann nuair a chuala sí an Coínín ag caint leis féin. "Muise, muise," a dúirt sé, "Is ródhéanach a bheith mé!" (Nuair a smaoinigh sí ar an scéal ina dhiaidh sin, rith sé

CAIBIDIL I: AN LEABHAR

 CATHAIR Ho Chi Minh sa samhradh. Agus a leithéid de bhrothall! Ar ndóigh ní chuirfeadh Artemis Fowl suas leis an míchompord murach ábhar an-tromchúiseach a bheith i gceist. Tromchúiseach ó thaobh an phlean de.

Níor réitigh an ghrian leis. Drochghné air fúithi. An snua súite as a chneas ag na huaireanta fada caite istigh aige os comhair an scáileáin. É chomh bán le vaimpír agus chomh cantalach céanna, geall leis, faoi sholas an lae.

'Tá súil agam nach turas in aisce arís é seo, a Bhuitléaraigh,' ar seisean go bog, de shiollaí siosctha. 'Go mór mór i ndiaidh eachtra úd Chaireo.'

Achasan taobh thiar den ghuth séimh. Ar ráite faisnéiseoir de chuid an Bhuitléaraigh a thug siad an turas ar an Éigipt.

'Ní hea, a dhuine uasail. Tá mé cinnte dearfa an iarraidh seo. Fear maith é Nguyen.'

☞ ☹ ☺ ☻ ☼ ☽ ☿ ☿ ☽ ☼ ☹ ☞

1

HARISELDON— ... rugadh sa bhliain 11,988 é, de réir Fhéilire na Bó Finne, fuair sé bás sa bhliain 12,069. Is gnách na dátaí seo a thabhairt de réir fhéilire na Fondúireachta mar 79 roimh bhunú na Fondúireachta go dtí na 1 i ndiaidh bhunú na Fondúireachta. Saolaíodh úd Helicon (áit a raibh a athair, mar a deir an seanchas, ag obair ina churadair tobac ag ceann de na plandálacha hidreaponaicha). Bhí sé go luath ag teacht i gceann mar mhatamaticeoir, agus an iliomad scéalta a n-insint faoina chuid éachtai; dháiríre, is minic na scéalta seo ag teacht salach ar a chéile. Deirtear nach raibh sé ach dhá bhliain d'aois agus é ábalta...

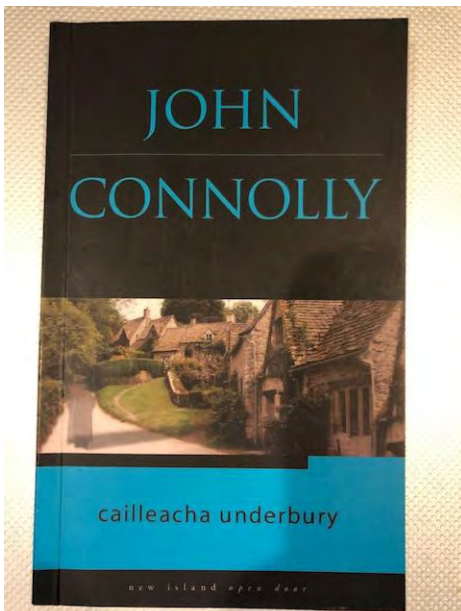
... Is é an t-éacht ba mhó a d'éirigh leis ná an tsíceastaraíocht. Ní raibh inti ach dormán teoirimí doiléire nuair a chuaigh sé a staidéar. Chuir sé dásbraibh d'áingean staitisticúil faoin mbrainse eolachta seo...

... Maidir le scéal a bheatha, is é an fhoinsé is tontaofa atá againn ná an bheathaisnéis le Gaal Dornick, ar casadh an matamaiticeoir mór air dhá bhliain roimh lá a bháis. An dóigh ar buaileadh le chéile iad an chéad uair...

CICLÍPEID NA BÓ FINNE*

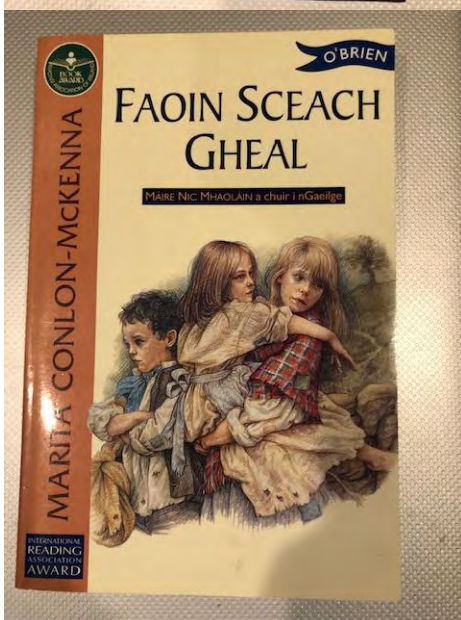
Gaal Dornick ab ainm dó, agus ní raibh ann ach fear óg ón tuath nach bhfaca Trantor riamh. Is é sin, ní fhaca sé an pláinéad le súile a chinn féin. In amanta, chonaic sé ar an hipifhíscéin é, nó ar na nuachtscannáin tritheoiseacha ó chorónú

* Gach tagairt do Chiclípéid na Bó Finne de réir eagrán céad a sé dhéag a tháinig i gcló sa bhliain 1020 i ndiaidh bhunú na Fondúireachta. (Le caoinchead ó Fhoilseoir na Ciclípéide, Terminus.)

A hAon

Thit ceo agus gal anuas ar ardán an stáisiúin ag Underbury agus rinne siad taibhsi liatha de na fir agus de na mná. De bharr an cheo bhí baol ann go dtitfeadh daoine i measc na gcásanna agus na mboscaí móra taistil mar a thitfeadh créatúr isteach i ngaiste. Bhí an oíche ag éirí níos fuaire. Cheana féin, bhí clúdach éadrom seaca le feiceáil ar dhíon oifig na dticéad. Sa seomra feithimh, bhí boladh deannach dóite as na téitheoirí ach d'fhan na daoine gar

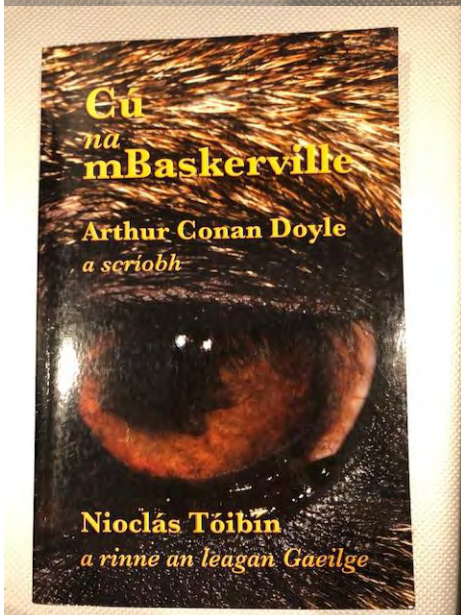
Caibidil 1
Ocras

Bhí an t-aer fuar tais nuair a d'iompaigh Eibhlín sa leaba agus í ag iarraidh imeall na pluide a tharraingt aníos thar a guailí. Mhothaigh sí a deirfiúr bheag Peig ag bogadh taobh léi. Bhí Peig ag srannadh arís, mar a dhéanadh sí aon uair a bhíodh slaghán uirthi.

Bhí an tine beagnach as. Bhí deirge na gríosáí ag cur teolaíochta sa bhothán dorcha.

Bhí a máthair ag crónán go hiseal leis an mbabai. Bhí na súile dúnta ag Bríd bheag, agus cuma níos báine ná riamh ar a haghaidh agus í fillte i seál na máthar, agus greim docht aici ar dhual dá gruagí fhada dhonnra.

Bhí Bríd breoite — bhí a fhios acu go léir é. Taobh istigh den seál úd, bhí a corp róthanaí, agus a cneas bán, agus é róthe nó róthuar faoi do láimh. D'fháiscéadh an mháthair chuici í de lá is d'oíche mar a

CAIBIDIL I
Sherlock Holmes

Ba bhfás le Sherlock Holmes éirí go han-déanach ar maidin óiche roimhe sin. Maidin áirithe bhí sé ina shuí chun boird agus é ag fuireach lena bhrícheasta. Sheas mé féin ar shúsa an tinteáin agus rug ar an mbata a d'fhág an cuairteoir a bhí againn an oíche roimhe sin. Blúire adhmaid breá tuubh ba ea é a raibh cnapán de cheann air, bata den sórt sin ar a dtugtar "dliodóir Penang". Direach faoi bhun an chnapáin bhí fáinne leathan airgid timpeall orlach ar leithead. Bhí "Do James Mortimer M.R.C.S., óna chairde sa C.C.H." greanta air, mar aon leis an dáta "1884". Ba é díreach an sórt bata é ba dhual do dhochtúir scanaimseartha iontaofa a iompar—gan aon ghaigíocht ag baint leis.

"Bhuel, a Watson, cad déarfá leis?"

Bhí Holmes ina shuí agus a dhroim liom agus ní raibh mé tar éis aon mhéar ar eolas ar mo ghnó a thabhairt dó.

"Conas a bhí a fhios agat cad a bhí mé a dhéanamh? Tá sé dian nó tá súile i gcúl do chinn?"

"Tá coréan forairgid snasta lán de chaife ar m'aghaidh amach anseo, pé seál é," ar seisean. "Ach féach, a Watson, cad a mheasann tú de bhata láimhe ár gcuairteora? Ós rud é go bhfuil sé de mhí-ádh orainn é féin a bheith ar iarraidh agus nach fíos dúinn cad a thug anseo é, is mór is lú an cuimhneachán atá againn de chioirainn. Aithris dom éagasc an fhir ar scríodú an bhata duit."

"Is dóigh liom," arsa mé féin, ag leanúint chomh maith agus a bhí ionam mhodhanna mo chompanáigh, "gur fear aosta le leigheas a bhíuil toradh agus meas ar a shaothar an Dochtúir Mortimer, mar gurb í seo an tuairisc atá amuigh air acu seo a bhíuil aithne cheart acu air."

AN LEON, AN BANDRAOI
agus
AN PRIOS ÉADAIGH

Scéal do Pháistí
le
C.S. LEWIS

Antain Mac Lochlainn a chuir Gaeilge air

Scéal an Oilithrigh

lognáid Loyola ina chuid focal féin

Alan Mac Eochagáin SJ a d'aistrigh

Freámh
an Eolais

Ciclipéid eolaíochta
agus teicneolaíochta

An tOllamh Matt Hussey

Lucy ag Amharc Isteach sa Phrios

Bhí ceathrar páistí ann uair amháin agus Peter, Susan, Edmund agus Lucy na hainmneacha a bhí orthu. Seo scéal faoi rud a tharla dóibh an t-am a cuireadh amach as Londain iad, nuair a bhí an cogadh ann agus nuair a bhí buamáí ag titim ar an chathair ón aer. Cuireadh go teach seandúine iad, Ollamh a bhí ina chónaí i gceartlár na tuaithe, deich míle ar shiúl ón stáisiún traenach agus dhá mhíle ó oifig an phoist. Níor phós an seandúine riamh agus bhí sé ina chónaí le bean tí darbh ainm Bean Mhic Riadaigh agus triúr searbhóntaí. (Ivy, Margaret agus Betty na hainmneacha a bhí orthu siúd, ach níl páirt mhór acusan sa scéal seo.) Duine aosta a bhí san Ollamh seo agus bhí grágán de ghruaig bhán air a chlúdaigh páirt mhór dá aghaidh agus de mhullach a chinn. Bhí dúil ag na páistí ann ar an chéad amharc, nó ar an dara hamharc ba cheart dom a rá, nó bhí cuma aisteach i gceart air an chéad oiche sin agus é ina sheasamh sa doras ag cur fáilte

Caibidil 1

Is é glór lognáid féin a chloisimid anseo agus é ina sheanfhear ag cuimhneamh siar ar aimsir a óige. Labhraíonn sé sa 3ú pearsa agus uaireanta déanann sé tagairt do féin mar 'an tOilithreach'.

1 Sula raibh sé sé bliana is fiche d'aois, duine an-tógtha le díomhaontais an tsaol a bhí ann. Bhí spéis as cuimse aige i gcleasa airm, agus baohmbhianta móra aige onóir a thuilleamh. Tráth dá shaol, agus é i ndún daingean a bhí á ionsaí ag na Francaigh¹, bhí gach aon duine eile den bharúil gur cheart dóibh géilleadh, agus iad fós ina mbeatha, mar ba léir dóibh narbh fhéidir leo a gcosaint féin. Rinne seisean tréan díospóireachta leis an Mhéara gur chuir sé ina luf air gur cheart an fód a sheasamh in ainneoin aigne na rídírí uile. Fós féin b'ábhar sólais dóibh an chrogacht agus an fuinneamh a bhí ann. Ar theacht lá an bhataire rinne sé faoistin le duine dá chompánaigh airm. I ndiaidh gur mhair an bataire tamall maith, bhuaíl urchar gunna mhóir é agus scrios sé cos amháin go hiomlán. De bhri go ndeachaigh an caor ordanáis idir a dhá chos rinneadh díobháil don cheann eile fosta.

1. Nuair a tháinig Arm na Fraince a fhad le Pamplona i Mí na Bealtaine 1521 bhí formhór mhuintir na háite ar son an chathair a ghéilleadh láithreach. Ligeadh na Francaigh isteach sa chathair ach d'fhan fórsa beag Spáinneach sa dún daingean faoi cheannas Loyola a bhí sásta troid go bás ar son a Rí. Rinne sé a fhaostin le comrádaí dá chuid ó tharla nach raibh sagart ar fáil.

A

Aalta, Hugo Henrik Alvar (1898-1976) Ailtire is dearbhóir troscán a rugadh i gKuartane na Fionlainne. Chuir sé modhanna traidisiúnta a thíre in oiriúint don nua-aois agus rinne ceannródaíocht maidir le troscán feidhmeil, déanta as sraithadhad. Dhear sé fóirgnimh nua-aoiseacha phoiblí is tionsclaíochta.

abacá Snaithín a fhaightear ó ghas duilleoige i ngné Philipineach banana. Tugtar cnáib Mhainle air freisin. Léidir snámhach. In úsáid chun cáblaí is cairpéid a dhéanamh.

abacac Fráma simplí comhairimh don uimhriocht. I bhfoirm amháin, tá cnaipe áirimh inghluaisce ar bharráí comhthreomhara nó in eirí comhthreomhara. In úsáid thar chuid maith den Domhan leis na mílte bliain.

Abbe, Cleveland (1836-1916) Meitéareolaí ó Nua-Eabhrac. Scriobh sé mar gheall ar an atmaisféar is an aeráid. Freagrach as córas caighdeánach ama na Stát Aontuise a chur ar aghaidh.

Abbe, Ernst (1840-1905) Fisicé a saolaíodh in Eisenach na Gearmáine. Réitigh sé matamaitic na lionsaí sa mhicreascóp. Uaidh seo bhí sé in ann, i gcomhar le Otto Schott, lionsaí den chaighdeán is airde a tháirgeadh i gcomhair taighde san eolaíocht. Ina phlaiméir le Carl Zeiss ina chomhlacht cáiliúil optaice siúd, ina úinéir air tar éis bhás Zeiss i 1888.

Abertan Baile beag i gceantar mianach guail i Mertyr Tudful sa Bhreatain Bheag. Tharla tubaiste mianachabreacata scoil is títhe: maraíodh 144 duine, abacac bho...

bhí nó scothchorra, le bia timpeal ar chloch mhór an scála ollmhór é i gcuid n Meicseo is tíortha na Meán-shaohraithe ná na crain dhathanna is méideanna é éagsúla i rith na bliana.

abhacréalta Réalta ar aon nios lú. Ar ghráf de th difriúla i gcoime dearbhu formhór na réaltaí taobh fionnuartas doiléir is teo sheicheamh an réimse se réalta meánmhéide, i lár a nach bhfuil sa phríomhsí fuara iad na fathachréaltaí idionn a mbreosla go tap siad; réaltaí níos lú is e idionn a mbreosla go ma bhfad. Na habhacréaltaí i mhais na Gréine iad. Dá r an teocht sa chroileacán comhleá a chur ar siúl, ag a bheadh iontu.

abhainn Sruth uisce a bhí réasúnta caol ag brucha shruthán i dtalamh ard ó oighearshruth. Gluaiseant caincíl, agus fásann de r aibhneacha isteach inti, a móra go minic. Sna me

